

ՊԱՏԿԵՐ

ՀԱՆԴԵՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 9

15 Օգոստոս 1891

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱՐԱՆ

ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ

1891

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. ՎԵՇՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԳԱՀԱԿԱՂՈՒԹԵԱՆ
ՎԵՀ. ՍՈՒՂԹԱՆ ՀԱՄԻՏ ԿԱՅՍԵՐ.
2. Պ. ԹԷՆ ԷՎ ԿԱՐՈՂԻԿԻ ԷԿԻՍԿՈՒՊՈՒՅԻՆՆ. — ԱՆՊՈՒ
ԹՊՅԵՆ.
3. ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑՈՒԻԿ ՇՆՈՐՀՈՒՄՆ.
4. ՄԱՐՄՆԱՄԱՐՁ Ի ՊԷՏՍ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ (Շարայարե-
լի) . — ՅՊԷ. Վ. ԱՆԷԼԵՆ.

Պ Ա Տ Կ Ե Ր

Հ Ա Ն Դ Է Ս Կ Ի Ս Ա Մ Ս Ե Ա Յ

Երկրորդ Տարի

ԹԻՒ Գ

15 Օգոստոս 1894

Ճեմապր չազգ վե ճեչեազի մարբազ Չարր շեվեքսիմարր հազրերր Միւրիւբեանեղերիկնի իլա եեվմ իւզ գրեամե էրիկէրիրա- յի շեվեք ու շան վե վիհուար մուգատտեպիչեր հուամուար Հիւ- մայունըարրեա հեմար բեհարիւարի վե աճիչեր վե հեաճճէի մե- գասիա ու ամար հիմեքիչքիմարր հիքիսիքանիկէրիկե մուվաճ- ճազիչերի հեամիլէ իհասն վե խանեւանը ազամէքիւնվանը Բա- տիշանիկէրիկե էչեամը մեաուտէ իհայեր պուչուրսուն.

Օամանըր համը մէֆիարեթիթսամընը թաչրմազլա միւշերեքի օլան գավճը Օամանիլչինն էն էչրեքի վե էն մուգատտէս վե էն մուգազազ պիր կիւնիւ վար խե, պու տա՝ պիւթիւն Օամանը- լարըն բետերի չեֆիզ վե բազիզի Շեվեթլու, Ազամեթլու վե քեմալը Մէրհամեթլու Բատիչանըրզ, Բատիչանը Իսկէնտէր- թիւվան վե Սուլթան էսեղաթիչի ճիհան ԱՊՏԻԻԼ-ՀԱՄԻՏ ԽԱ- ՆԸ ՍԱՆԻ էֆէնտիմիզ հազրեթլէրինն ճիւլուսը միլամին մե- հուսը Հիւմայունըրընըն օն ալթընճը տեվրէի սէնէվիսինէ միւ-

սատրֆ օլան Կու կիւնքի եկմը ալիի մէտու օլուպ, քեաֆֆէի թէպաս վէ դիյրի տէսթան՝ թարիֆինէ ֆէրուր վահտին միւզթէտիր օլամատըր պիր մէսէրրէթ վէ իշթիյազը շէտիտէ պէսասպան ֆուճէն ֆուճ ճէվամի վէ քիլիսէ վէ իպատէթխանէլէրէ շիթապան օլարազ, ճալիսի էվրէնքը խիլաֆէթ օլուզարը օլուզը մէսէտէթ պիրուզտէն պէրու լէյլ ու նիհարընը վէ պիւթիւն խապ վէ րահաթընը կալընըզ վէ անճագ թէպաս վէ զիյրը տէսթանը գուլլարընըն խթիլքմալի էսպապը խթիլրահաթ վէ խթիլնալը րիֆահ վէ սաստէթը հալլէրինէ հասր ու թախիս էլէմիշ օլան ֆէրիշթէսրֆաթ Բատիշահըմըզըն թէմատիի էյիամ էօմր ու իզպալ վէ շէրէֆ վէ իճլալը միւլիւքեանէլէրի իչիւն պօրճլու օլուպարը տուայի վահիպ իւլ էտայը, ճէնապը Աֆէրնէնտէյէ արզ ու թագտիմ էյէտիքտէն սօնրա՝ էպիվէյն իլէ էվլատո կէքտիկէրլէրինի տէրազուշ, վէ աշիպար վէ թասալիւզաթ տախի պիրպիլրինին էլլէրինի թութարագ անսամիմ իւլպալ թէպարիք վէ ըզճարը շատի վէ մէսար վէ թէճտիտի իլպաս վէ մուհապպէթ էյլէրլէր:

Սուլթանըմըզ՝ «ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏԻԻԼ-ՀՍՄԻՏ ԽԱՆ ՍԱՆԻ» էֆէնտիմիզ, ազլ ու հիքմէթ, գուտրէթ, նըսֆէթ, ատալէթ, մէրհամէթ, ֆադիլլէթ, սաթվէթ, ազամէթ վէլհասըլ պէշէրիյէթտէ միււքիւն քեաֆֆէի էվսաֆ վէ խէսայիլը մէմտուհէի մաթլուպէ վէ ֆէզայիլը մէրզուպէ իլէ մութթասրֆ պիր հիւքիւմտարը զիյան օլուպ, զիմամը սալթանտթընը տէսթը հիքմէթըէյվէսթը միւլիւքեանէլէրինէ ալտըզարը տալիգատան իթիպարէն վէտիյէի պարի օլան սալթանաթը մոււզազամալարընըն հէման իյմար վէ ըսլահընա թէշէպպիւս պուշուրմուշլար տըր:

Շէօյլէ քի, մէհաքիմը Ատլիյէ վէ Շէրիյէյէ պիր թագըմ ազսամ վէ շուուպաթ վէ ֆըզրաթ զամմ վէ իլավէսիյլէ, թէպասար գուլլարընըն հուգուզընը թասրիհ վէ թէէմին վէ մուհաֆագա, վէ ումուրը նաֆաս հագգընտա խէ հէր թարաֆտա միւճէտտէտէն շօսէ կօլլարը ինշա, վէ քէօյլիւ ֆուգարանըն իշթիյաճաթը կէվմիյէլէրինի թէտարիք իտէպիլմէլէրի իչիւն միւթէատտիտ շիֆթիլքլէր վէ մէզըրալէր ինտաս պուշուրմուշլարը կիպի, էշիլ զիւրանըն էսպապը թասալիւշլէրինի թէէսիս պուշուրմուշլարը Ձըրաաթ պանգասը վասրթասըյլա թէէմին, վէ ումուրը Մալիյէի պիր թարիպ վէ մէսլէքը սէլիմ թահթընա վազ իլէ, վարիտաթը խազինէի սալթանաթլարընը թէզեիս վէ թէքսիք, վէ մէմալիքը մահրուսէթ իւլ մէսալիքը Շահանէլէրինին հէր թա-

րափընտա մէքթէպէր քիւշաորըյա միւսավի նաղարլէ պագաը-
ղը Իսլամ վէ Խրիսթիյան գուլլարընըն էվլատլարընը Էնվարը
Ֆինտուն վէ մշարիֆլէ թէնվիր, վէ սոն տէֆա տախի տիսիզ վէ
սաղըր էվլատը ֆուգարանըն նիյմէթը մաարիֆտէն մահրում գալ-
մամալարը իչիւն պիր մէքթէպը ճէտիտ թէէսիտ, վէ պիր թա-
զըմ աճէղէ վէ տիլէնճիլէրին սոզազ օրթալարընտա եիւզ իւս-
թիւնէ գալմամալարը իչիւն պոււնլարա պիր տարիււ աճէղէ ին-
շասըյա հէր միլլէթ ու մէղհէպ ֆուգարասընըն պիւա ֆարզ գա-
պոււ օլընմասընը Էմր ու ֆէրման, վէ հիւչ պիր մէմալիքը Էճ-
նէպիլէտտէ օլմատըրը հալտէ զիյըր ճէնասը միւսթէլլէմ իւլ Ֆէլահը
սալթանաթը շէհինշահիլէրինտէ ասուտէնշիյնը իւմն վէ բիֆահ
օլան Խրիսթիյան թէպասսը գուլլարընըն աղայիտը տինիյէ վէ մէզ
հէպիլէլէրինին սէրպէսթիլ իճրասընը ֆէրման, վէ պու պապտէ
լութֆէն վէ մէրհամէթէն հէր պիրինէ իմթիյաղաթը մախսու-
տէ ինայէթ պուշուրմըչլար, վէ Բոււմէլլի տէմիր հօլընը Էվրօ-
քա տէմիր հօլլարընա ըսպթ վէ իլսագ վէ Անասօլու գըթասընըն
մուխթէլիֆ նօզթալարընա տէմիր հօլլար ֆէրչի, վէ ճուսուտը
զաֆէր նուսուտը Միւլիւքեսնէլէրինի էսըհա վէ թէնսիգաթը
ճէտիտէ իլէ թահքիմ, վէ Բայիթախթըն հէր պիր նօզթասըն-
տա Տէրգօս սուեու իճրասըյա՝ սուսուզըզ պէլիյէսինին էօնիւ
ալընմասը, վէլհասըլ ասըրլարա միւսթամ օլուպ օն ալթը սէնէ
զարֆընտա իսթիհասլ պուշուրտըզլարը շու թարագըյաթը ա-
լիյէ վէ ֆուեուզաթը միւքէմմէլէյի Էճնէպի էվրագ հավատիսի
տախի մէտն ու սէնա իթմէքտէ տիրլէր:

Ճէնապը Խիւտա՝ մէմալիքը մահրուտէթ իւլմէսալիքը Շա-
հանէլէրինի աֆաթը արզիլէ վէ սէմալիյէտէն մասուն պուշուր-
սուն. հէր հանիը ճիհէթտէ պիր հարիզ վէ հախօտ սաիր ֆէլա-
քէթի թապիլիյէ գուհուրէ կէլտիկինտէ հէման մասնէն վէ մատ-
տէթէն լութֆ ու մուավէնէթը Միւլիւքտարիլէրինի պիտիլիզ
պուեուրարագ ֆէլէքզէտէկեանըն էմըր թէսէլլի վէ իսթիրահաթ-
լարընա հիմմէթ պուշուրմագտա օլուպ, տէկիլ պու սապի ա-
ճիլլէրի, միլեօնլար թէչքիլ իտէն թէպաս վէ զիյրի տէսթանը
այըր այըր հէր պիր ասարը մուհասինտիտարը խիւսրէվանէլէրի
իչիւն խամէրան օլսալար, լայըզըյա վէ թէմամիլլէ վեքը ու
թատատէ մուգթէտիր տէլլ տիրլէր:

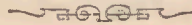
Իչթէ էյ Բատիյահ վէ Շէհինշահի ճիհան, պիր բէսէրին
էվլատընա օլան տըզգաթ ու իհթիմամընտան զիյատէ գայըլըպ
նիճէ նիճէ էլթաֆ վէ էչֆագը շամիլէթիււ աֆագը Միւլիւքտա-

րիլէրինի իւզէրլէրինստէն էքսիք էյլէմէյէն պէօյլէ պիր Բաիշահը նաստիր իւլ էմուալէ մալիք օլան պիւթիւն թէպասա վէ զիյրի տէն թանըն գուլլարը պու կիւն սիրիշքը շատի վէ մէսար տէօքէրէք ճիւլուսը միյամին մէնուսը Շէհրիյարիլէրինին օն ալթընճը տէլ-րէի սէնէվիսինի թէպրիքլէ արզը ուպուտիյէթ իտէյորլար:

Պու քէրրէ միւսասատէի մէարիֆրիրայէի Շահանէլէրիյլէ թանթը իտարէ վէ մէսուլիյէթը քէմթէրանէմտէ նէշը օլընմադ-տա օլան վէ թարիիս վէ իւլում վէ Փինոււն վէ էտէպիյաթտան պահիս վէ ճիւմլէի սասարը հիքմէթտիսարը Միւլիւքեանէլէրինի միւլէրրիս օլան Պասուկեր ըիսալէի մէվգուլթէսի տալիս ճիւլուսը միյմէնէթմէնուսը Հիւմայոււնյարընը պա քէմալը հիւրմէթ վէ թէվազի թէպրիք վէ արզը ուպուտիյէթը պիղայէյէ իճթիսար, վէ հէման ճէնապը Բասպը միւսթէան մէնալար լուլթի վէ հի-մէմ վէ սէպէպը սաստէթը ազվամ վէ իւմէմ օլան Շէվքէթլու Բատիշահըմըգ Բատիշահը թէպաքէրվէր վէ Շէհինշահը մէրա-հիւքիւսթէր, Սուլթան Սուլթան էստէլաթիյիս ճիւնան, ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏԻԻԼ-ՀԱՄԻՏ ԽԱՆ ՍԱՆԻ Էֆէնտիմըգ հազրէթլէրինի, պա քէմալը աֆիլիթ վէ իզպալ իլա ախըրիւլասար վէ էլտէվրան էրիքէ բիրայի շէվքէթ վէ շան, վէ ումուրը մէհամը սալթանաթը Սէ-նիլէլէրինէ մուվաֆֆազիլիթը քեամիլէ վէ մուզահէրաթը սամէ-տանիյէ ինայէթ վէ ինսան պույուրտուն տուայի վաճիպիւլէտա-սընը արզը աթըպէի բէրվէրտիկեար էյլէր,

Միւզաստու էյլէյէ Եէզասն էօմր ու էյնամըն է'յ Շէհինշահի
հիման,
Ճիւմլէ սասարգ գուլլարքն իուզուշէպ պէօյլէ օլույօր
տուս իան,
Սայէնտէ աիր օլաու պիւրիւն միւլք ու միլլէր մասամուր
վէ սպասան
Պասուկեր սահիպի իմրիյազի սէգա տըր իքսէ: Ճէտայի
հան:

Էրհէնէ Գալէնէ: Բաթրէքէանէսէ: Էրհէլիլէրինի
Պասուկեր բէսուլիէ Էվէրուլիէ սահիպ իմրիյազ
վէ Էրտիլիէ Էրսուլը
Շէհրիլէան Եւլուկէ Էրսուլիէ:

Պ Ա Ր Ո Ն Թ Է Ն

ԵՒ

ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒԹԻՒՆՆ

Պր. Թէն (Taine), Քէվիւ տէ տէօ Մօնտի մէջ շարունակելով իւր ուսումնասիրութիւնքը Գաղղիական փոփոխութեան 1793ի գէպքերուն վրայ, կը խօսի նաեւ Եկեղեցւոյ վրայ:

Երեւելի պատմագիրը կը ջանայ խօսիլ այս նիւթիս վրայ այն բարձր անկողնակալութեամբ, միայն առարկայական ճշմարտութեան պիտոյից զգացմամբը, գործոց եւ մանրամասնութեանց վրայ այն խնամքով որ իւր տաղանդին յայտարար նըշաննեցն են: Անտարակոյս իւր ուսումնասիրութեանցը մէջ առնուելու ալ թողուելու ալ բաներ կան, բայց սա ոտոյզ է որ առնուելու բան շատ կայ: Ով որ կարգացած է ուսումնասիրութեանց այն մասը, ուր Պ. Թէն կը ճանէ կրօնական եւ աշխարհական ընկերութեան մէջ եպիսկոպոսութեան արդի կացութեան վրայ, կը զարմանայ այն նոր եւ ազգոյ եղանակին վրայ որով Պ. Թէն գիտցաւ պայծառապէս յայտնել ճշմարտութիւնը զոր կ'ուզէ ապացուցանել:

«Ճշմարտութիւնը սա է որ Սուրբ Աթոռոյ եւ Նարոյէոն կայսեր ատեն Գաղղիոյ տէրութեան հետ նշած դաճնագիրը (concordat) շատ կէտերու մէջ ճիշդ հակառակը գործած է այն ծածուկ նպատակին զոր ի մտի ունէր անոր հեղինակը Նարոյէոն: Նա շատ ցաւալի դոճողութեանց ստիպած էր զՍուրբ Աթոռը եւ զԵկեղեցին. նա ուղած էր խոնարհեցնել դայն իւր ամենակարողութեանը առջեւը, եւ Ֆրանսայի մէջ կաթողիկէ Եկեղեցին ստորին, հպատակ եւ ստէպ տէրութեան ստորակարգեալ դրից իջեցնելը»:

Այս հիմնագիրը գրեթէ իւր ամբողջութեամբը կատարելապէս ի գերեւ ելաւ: Պ. Թէն կ'ապացուցանէ որ Գաղղիոյ նոյն խառնաշփոթութենէն ի վեր քաղաքային իշխանութեան ամբողջ գնացքը Սուրբ Աթոռին դօրութիւնը աճեցնելու, կաթողիկէ Եպիսկոպոսութիւնը եւ Կղերը մարդկային ընկերութեան առաջնակարգ բարոյական իշխանութիւն մը ընելու յանգեցաւ, որով-

հետեւ միայն անի է որ այսօր ազդեցութիւն եւ ճոխութիւն ունի. եւ այս բանս ո՞վ կրնար յուսալ երբէք»:

«Դաշնագիրը, կ'ըսէ Պ. Թէն, իշխանութեան գործիք մը եւ զաւ որ ամենուն աչացը առջիւ փայլեցուց Սրբազան Պապէն գործադրուած արտաքոյ կարգի ազդեցութիւնը, որոյ զօրութեամբը այն դէպքերու մէջ, զորս միայն ինքը կ'սրոյէ, նա կը խնամէ ուղածին պէս Կաթողիկէայ շահերը, որոնց նա՝ այս կերպով գերագոյն իրաւարարը, միակ մեկնիչը եւ վերջին վճարձակ դատաւորը կ'ըլլայ»:

«1791էն մինչեւ 1890, կ'ըսէ Պ. Թէն, բոլոր եկեղեցական նախընթաց գործքերը իրարու կցուելով մէկը միւսով ամրապնդեցան, եւ իրենց ամբողջութեամբը անդադար միեւնոյն կէտը զիտեցին առաւել եւս բարձրացնելու համար Հռովմայ Քահանայապետը, այն ատոհմանի որ շէնքին կատարին վրայ Ս. Աթոռը կամարին կապը եղաւ եւ արդեօ՞ք ամենակարողութիւնը՝ Իրեօ՞ք ամենակարողութեամբ կատարեալ եղաւ:

«Մատնաչիօթութիւնը ջնջել մտադրելով այն առանձնաչը նորհեալ կացութիւնը զոր հին դրութեան ժամանակ ունէր կըղերը, զայն՝ առանց զիտնալու եւ առանց ուղելու աւելի սերտիւ միացուց Սրբազան Պապին:

«Ասկէ վերջ, կ'ըսէ Պ. Թէն, Պապը Եկեղեցւոյ միակ կեդրոնն, միակ վերջամնաց կենդանի գլուխն է, անբաժանելի Եկեղեցիէն, որովհետեւ բնականապէս նա գլուխն է, եւ այնչափ աւելի անբաժանելի որչափ դայս փոխարարձ կապը զանազան աղետալի փորձառութիւնք ամրապնդած են: Միեւնոյն ձեռքեր հարուածեցին գլուխը եւ մարմինը ի միասին եւ երկուքն ալ մին միւսոյն պատճառաւր: Պապը տստապեցաւ, ինչպէս որ Եկեղեցին, անոր հետ եւ անոր համար: Պիոս Զ. Վարչարանէն (Directoire) դահնկեց եւ աքսորեալ ըլլալով մեռաւ բանտի մէջ ի Վալանա: Պիոս Է. Նաբոյէտնէն դահնկեց եւ ձերբակալեալ ըլլալով չորս տարի միօրինակ փակեալ, արդիւնալ եւ բռնաբարեալ մնաց ի Ֆրանսա, եւ մեծահոգի սրտեր ճնշողին դէմ ճընչեալին կողմը բռնեցին. լաւ եւս, անոր իշխանութիւնէ եւ ըստացուածքէ զրկումը անեցուց իւր սղղեցութիւնը: Զի կրնար ալ եւս ըսուիլ որ երկրաւոր շահուց հողածութիւնը Պապին վրայ Կաթողիկէական շահուց հողածութիւնէն աւելի զօրաւոր է, հետեւաբար թէպէտ եւ քաղաքական իշխանութիւնը կը նուաղի, իւր հողեւոր իշխանութիւնը կը մեծնայ: Ա. յապէս որ վեր-

Ղապէս երեք քառորդ դար վերջը ճիշդ այն վայրկենին ուր առաջինը կործանի, երկրորդը ամպերէն վեր պիտի բարձրանայ. սա է որ իւր մարդկային գրոշմին աւրուելովը իւր գերմարդկային կնիքը երեւան կելլէ, ինչ աստիճանաւ որ գերազոյն իշխանը կ'աներեւութանայ, այն աստիճանաւ գերազոյն քահանայապետը երեւան կ'ելլէ: Կղերը, Պապին պէս իւր ժառանգական ստացուածքէն կ'ստանալ եւ անոր պէս իւր քահանայական պաշտօնին մէջ սահմանափակեալ, նոյն վտանգներուն ենթարկեալ, նոյն թշնամիներէն սպառնացեալ, Կղերը, կ'ըսէ Պր. Թէն, կը ժողովի Պապին բոլորտիքը, ինչպէս բանակ մը իւր զօրավարին բոլորտիքը. ստորինք եւ մեծաւորք ամենքը քահանայ են, եւ ոչ այլ ինչ են եթէ ոչ քահանայ. որ երթալով աւելի խղճի մտօք կ'ըմբռնեն զիրենք իրարու հետ միացնող եւ ստորինները վերազոյններուն ստորակարգող համերաշխութիւնը: Այս թընամի գորութիւններէ զիզեալ նեղութիւնները ուրիշ արգասիք չունեցան բայց եթէ եկեղեցական նուիրակետութեան կապերը մինչեւ ցարդ անձանօթ ելող աստիճան զօրացնել եւ եպիսկոպոսները եւ կղերը միութեան կեդրոնին հետ անքակ կերպով միացնել»:

«Պ. Թէն կ'ըսէ թէ եպիսկոպոսին զբաղմանց եւ կացութեան մէջ մտած փոփոխութիւնը նուազ ծանրակշիռ չէ: Հին դրութեան մէջ, մեծ իշխան մը, Բարիզ բնակացեալ կամ Վէրսայի արքունական պալատան սովորեալ, իւր մեծութեան աստիճանին պահանջած ծախքերն ընկու զբաղեալ սիրալիր եւ շքեղ տանուտէր մ'էր եպիսկոպոսը, սակայն հիմա նոյն աթոռին վրայ կը բաղմի նոյն տիրողը ունեցող անձ մը, որուն բարոյքը եւ ծագումը տարբեր են. ասի իւր պաշտօնավայրը նստող վերակացու մը, արդարեւ նուազ շքեղ բայց աւելի գործօն, առաւել ընդարձակ իրաւասութեան մը, առաւել բացարձակ իշխանութեան մը, առաւել զօրեղ ազդեցութեան տէր մէկն է: Աստնաշփոթութեան վերջնական արգասիքը նոյն եղաւ թէ Պապին նկատմամբ, թէ եպիսկոպոսին նկատմամբ եւ թէ ընդհանուր Եկեղեցոյ նկատմամբ, նոր դրութիւնը այնպիսի արտաքոյ կարգի յաղթ, կեդրոնական իշխանութիւն մը կանգնեց զոր հին դրութիւնը չի ճանչցաւ երբէք»:

Պր. Թէն, եպիսկոպոսական ազդեցութիւնը միայն կենդանի մնացած կը ցուցնէ գուտուաց մէջ, մինչդեռ կեդրոնական քաղաքական իշխանութիւնը միւս ամեն ազդեցութիւննե-

րըն ոչնչացուցած է: Ատեանները իրենց դատական պաշտօնէին մէջ սահմանափակուելով զտիրեցան քաղաքական իշխանութիւն մը, եւ կեդրոնական իշխանութիւնը չափաւորող զօրութիւն մը ըլլալէ: Նոյն դաւառին եւ քաղքին մէջ քաղաքապետը եւ ընդհանուր խորհրդականը ժամանակի մը համար կարգեալ կամ ընտրեալ ըլլալով, աւժամեայ վարկ մը կը վայելէն միայն, կառավարիչը, զինուորական հրամանատարը, ընդհանուր գանձակալը օտարականներ են որ կը փոխուին: Մէկ դարէ ի վեր դաւառական բաժանումները արտաքին շրջանակներ են ուր կ'ապրին միատեղ անհատներ իրարու քով բայց ոչ իրարու զօղեալ: ակ անոնց մէջ տեւողական, զօրաւոր սերտ կապակցութիւն չի կայ. հին դաւառէն ուրիշ բան մնացած չէ եթէ ոչ սարդ սոսկական անձինք որ ընակին անհաստատ պաշտօնէից տակ եպիսկոպոսը միայն մնացած է կանգուն, անվթար ցկեանս պատուակալ, արգեսամբ եւ տիտղոսով բողոքմով ժողովրդոց առաջնորդ, մեծ գործքի մը մնայուն եւ յարատեւող ձեւնարկու, մասնաւոր զինուորութեան մը միակ զօրավարը եւ անհակառակելի հրամանատարը, որն որ թէ վիճակէն եւ թէ խղճէն կը սեղմուի եպիսկոպոսին շուրջը եւ ամեն առաւօտ կը սպասէ անկէ իւր նշանաբանը»:

«Եւ որովհետեւ իւր էութեամբ նա հողոց կառավարիչ է, փոփոխութիւնն եւ կեդրոնացումը անոր եկեղեցական առանձնաշնորհութեան չի վերապահին, ի շնորհս այս անեղծանելի որպիսութեան, նա կարող եղաւ ականատես ըլլալ այլոց ջնջմանը, եւ անոնք իրենք իրենցմէ եկան անոր, նաեւ տեղական դերագահութեան, իրական կարեւորութեան եւ ընկերական ազդեցութեան առաւելութեամբը»:

Երեւելի պատմադիրը կը դնէ յետոյ Կաթողիկոսայ եպիսկոպոսին ամենօրեայ անխոնջ գործունէութեան բաղձաթիւ եւ պէս պէս զբաղմանց մէկ պատկերը:

Մենք պիտի ուզէինք ամբողջովին յառաջ բերել հոս այս էջերը, պէտք է գոհ ըլլալ սակայն համառօտ բովանդակութեամբ մը: «Եպիսկոպոսը շատ ստորակարգելոց համար պատասխանատու է, նա կ'աշխատի, հոգալով թէ՛ մանրամասնութիւնը եւ թէ՛ ամբողջութիւնը, մեծ ընկերութեան մը հողաբարձուն պէս: Տարիքը առած եւս ըլլայ, եպիսկոպոսը անձամբ կ'աշխատի, հանդիսադիր կըլլայ Աստուածային պաշտամանց, նա կը քարոզէ, կը նախագահէ երկայն արարողութեանց, կը քահա-

նայացնէ կղերիկոսներ եւ կը գրոշմէ հազարաւոր տղայք, մէկիկ մէկիկ կ'այցելէ իւր թեմին ժողովրդապետութիւնները, իւր վարչութեան վերջը անոնց ամեն մէկը նա քանի մը անգամ այցելած կ'ըլլայ, բայց եւ այնպէս իւր եպիսկոպոսական ներքնաստեղծութիւն խորէն նա անդադար կը դիտէ այս 4 կամ 500 ժողովրդապետութիւնները, կը կարդայ կամ կը լսէ տեղեկագրեր, կը տեղեկանայ հազորդուողներուն թուոյն, պաշտաման պակասութեանց, եկեղեցեաց դանձին, բնակչաց գնացիքը, քաղաքապետական խորհրդոյն բարի կամ չար տրամադրութեանցը, քաղաքապետին հետ տարաձայնութեան կամ կռոյն պատճառաց, ժողովրդապետին եւ փոխերեցին վարմանը եւ բնութեանը»:

«Այնչափ պարտաւորիչ գործոց վրայ նա ուրիշ կամաւորներ ալ կը յաւելու. ոչ միայն բարեպաշտական գործքեր, թեմական առաքելութիւններ, չափահասից քրիստոնէականի դասեր, մշտնջենաւոր երկրորդութեան եղբայրութիւններ, վարդարանի անդադար զրցուելուն համար ընկերութիւններ. Սուրբ Պետրոսի դրամը, կղերանոցայ գանձը, կաթոլիկեաց լրագրեր, պարբերական հանդէսներ, հատա նաեւ ողորմածութեան եւ բարեկրթական հաստատութիւններ»:

Ողորմածութեան մասին նա անոնցմէ քսան տեսակ կը հիմնէ եւ կամ անոնց կը նպաստէ, վաթսուս հատ մէկ թեմի մէջ միայն, ընդհանուր կամ մասնական սպասարկութիւններ, աղքատ կաթնիկեր մտնկանց սպաստաններ, երիտասարդաց աւուսներ, ծերոց սպաւէններ, կանանց զգտտութեաններ, աղքատաց օգնութեան, ամաց կամ անկեղանոցաց մէջ եղած հիււանդաց, կաթնիկեր տղոց, համերց եւ խուլից, կուրաց ծերունեաց, որբոց, զղջացեալ աղջկանց, բանտարկելոց, զինուորանոցաց մէջ եղած զօրաց, գործաւորաց, երիտասարդաց համար ընկերութիւններ, եւն. եւն. կրթութեան մասին շատ աւելի հոգ կը տանի, կրթական ձեռնարկութիւնք են զորս ամենէն աւելի կը սիրեն կաթոլիկէ գլուխները, ամանց որոց արդի աշխարհիս մէջ նոր ծննդոց հաւատարմքը պահպանելը կարելի չի պիտի ըլլար:

Այսպէս Պն. Թէն կ'եղբակացնէ որ «այս գրեթէ ընդհանրական դերով, իւր նախաձեռնութեամբ եւ իւր ազդեցութեամբ եպիսկոպոսը ընկերական համախմբման կեդրոն մը կ'ըլլայ»: Գաւառաց մէջ ալ ուրիշ կեդրոն չի կայ, այլ միայն անջատ կեանքեր, քովէ քով դրուած, արուեստական շրջանակով մը միատեղ

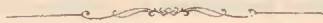
բնուած, հետեւաբար անոնցմէ շատեր եւ ամենէն երեւելիները կուգան, մանաւանդ 1830էն ի վեր, ժողովլու վերջին մնալուն կեդրոնին բոլորախորքը եւ անոր հետ մի մարմին կազմելու. նա միակ ծիւրածակ եւ զժուարաջինջ կէտն է որ կարենայ զբուռեալ կամքերն կցել եւ կարգաւորել»:

Կաթուղիէ կղերին եւ մանաւանդ եպիսկոպոսութեան ընկերական զօրութեան աւելի մեծ զաւանութիւն մի եղանկ է երբէք:

Պն. Ռընան, այն լուսաւորութեան վայրկեաններուն, ուր պատմական ճշմարտութիւնն չէր կրնար չի տեսնել, զրած է աւել մը որ, «Մեր օրերուն Կաթուղիէ եպիսկոպոսն կը զիտէ նորէն ձեռք բերել այն ընկերական ազդեցութիւնը, զոր ունէր 4րդ եւ 5րդ դարերուն մէջ բարբարոսաց արչաւանաց ժամանակ, այն ատեն որ Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը կ'երեւեր իբր միակ կանգուն իշխանութիւնը քայքայեալ բնկերութեան մը մէջ»:

Պն. Թէնի ուսումնասիրութիւնը կարծես թէ Պն. Ռընանի այս խօսքին մեծ չքեղ մեկնարանութիւնն է:

Անպոն Թօփճեան

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ

ԲԱՅԱՌԻԿ ՇՆՈՐՀՈՒՄՆ

Վերջին ատեններս Պետական Խորհուրդն (Շուրայե Տէկէթ) որոշած եւ Կայսերական հրովարտակաւ եւս հաստատակ տուած էր թէ, Օսմանեան Տէրութեան հողէն զուրս գտնուող Օսմանեան հպատակք տարեկան հինգ Փրանք տուրք մի վճարեն իրենց գտնուած տեղերուն Օսմանեան Հիւպատոսաց: Ըստ այսմ Վենետիկ քաղաքի հիւպատոսն թէ՛ Ռափայէլեան վարժարանի աշակերտներէն եւ թէ՛ Սրբոյն Ղազարու վարդապետներէն նոյն տուրքը կը պահանջէր: Եւ քանզի վերոյիշեալ աշակերտաց մեծ մասն նոյն տուրքը վճարելու անկարող էր, եւ հետեւաբար Սրբոյն Ղազարու վանքն պիտի պարտաւորէր զայն վճարելու, որ նոյնին նկատմամբ տարեկան բաւական մեծ գումար մի կը կազմեր, ուստի Արհի, Գեր. Աբբահայրն Ամեն. Կաթողիկոս-Պատրիարքին դիմած էր, որ եւ պաշտօնական տեղեկագրով մի ծանուցած էր, Բ. Դրան թէ, Սրբոյն Ղազարու վանքն բաղմաթիւ փորձանաց եւ դժուարութեանց եւ քաղաքական զանազան փոփոխութեանց առջեւ գրեթէ երկու դարէ ՚ի վեր Օսմանեան հպատակութեան միշտ հաւատարիմ մնացած էր, եւ Վենետիկոյ բնակիչք հաճութեամբ կը տեսնէին Օսմանեան զրօշակը, որ վասնաց վերայ միշտ կը ծածանէր, եւ Միաբանք իրենց զիտուն հրատարակութեամբք Եւրոպիոյ մէջ Օսմանեան Տէրութեան պարծանք հանդիսացած, եւ Կայսեր հպատակ բաղմաթիւ պատանեաց կրթութեան եւ դաստիարակութեան հոգը ստանձնելով եւ կատարելով, նոյն մեծաղօր Պետութեան մեծ ծառայութիւն մատուցած էին եւ կը մատուցանէին: Վասնորոյ խնդրած էր, որպէս զի Սրբոյն Ղազարու վանաց եւ Ռափայէլեան վարժարանի մէջ գտնուող անձինք այս Հիւպատոսական տուրքէն ազատ մնան: Բարձրապատիւ Մեծ-Եպարզոսն, Ամենապատիւ Կաթողիկոս-Պատրիարքի տեղեկագրին բովանդակութիւնը գնահատելով հանդերձ, այլ քանզի օրինաց բացառութիւն մի կը խնդրուէր, Պետական Խորհրդոյ յանձնարարած էր, որպէս զի ըստ այսմ

անօրինէր զարժանն: Պետական խորհուրդն իւր զգօն եւ հայրե-
նասէր հոգատարութեամբն արժանի դատեց Հիւպատոսական
օրինաց բացառութիւն մի ընել, եւ վճուեց զի, Սրբոյն Ղազարու
վանաց մէջ գոնուող անձինք եւ Ռափայէլեան վարժարանի ա-
շակիրոք յիշեալ Հիւպատոսական սրոց վճարումէն զերծ մնան:

Արդ՝ ամենամեծ շնորհակալութեան եւ հաւատարիմ սիրոց
զգացմամբք սողորեալ, կը հրատարակեմք մեր Վեհափառ Կայսեր
ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏԻԻԼ-ՀԱՄԻՏ ԽԱՆԻ ուսումնասէր
եւ հպատակասէր սրտին այս նոր շնորհը, որ եւս քան զեւս իւր
հպատակները երախտապարտ կը կացուցանէ. եւ որ իւր հայրա-
կան զթոյն եւ խնամոց անհերքելի հաւաստիներէն մին է:

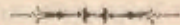
Այլ պատանիք, եւ անոնք որ հետզհետէ ատնց պիտի յա-
ջորդեն, բաց յայլ շնորհաց, նաեւ այս շնորհն համար պիտի ա-
զօթին առ Աստուած, որպէս զի մեր Վեհափառ Կայսեր երկար
կեանք եւ բարօրութիւն շնորհէ, եւ ինքեանք երախտապիտու-
թեան զգացմամբ լցեալ, պիտի ջանան զարգանալ յուսմունս եւ
'ի զիտութիւնս, որպէս զի օր մի կարող ըլլան Օսմանեան հօր
Պետութեան իրենց հաւատարիմ ծառայութիւնը մատուցանել:

*
**

Բարձրագոյն Գլխն պաշտօնական թերթը եղող Թագիմը Վէգային
եւ իւր Օգոստոս 4 եւ 58 թիւ թերթին մէջ հետեւեալը կը գրէ սոյն ու-
րոշման նկատմամբ:

Բ Է Ս Մ Ա Ֆ Վ Ը

Վէնէտիքոսէ վազը Էրմէնի Գաթօլլը մանասթըրընտաքի
րէհապինյն իլլ մանասթըրըն թանթը խտարէսինսոէ պուլընան
մէքթէպին 70 նէֆէր շակիրտանընտան՝ Շէհպէնտէրլէր նիզամնա-
մէսի մուճիպինճէ սէնէվլի ալընմազ իսթէնիլէն 20շէր զըշ. րէս-
մին աֆիլըյլա թէպալիյէթը Օսմանիյէ թէղքէրէլէրինին իթասը
խուսուսընա Շուրաի Տէվլէթ գարարըյլա պիլ իսթիյըլան էմր ու
իրատէի ճէնապը Շէհինշահի շէրէֆ միւթէպլիպ պուլըրլմըշ տըր»)»

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶ Ի ՊԷՏՍ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Շարայարութիւնն (*)

Չորրորդ Կրթւանք

Վեր ել ասնդղին առջևեի կողմէն եւ ետևէն վար իջիր։ Վեր ելնելու եւ իջնելու համար նախորդ հրահանգները յիշէ. միայն թէ առջևէն յետկոյս անցնելու համար մարմինդ ծռէ ասնդղին մի կողմը, ընդհանրապէս աջակողմին վրայ. յետոյ՝ մարմնէդ կարելի եղածին չափ հեռու մի աստիճանը բռնէ յետկոյս՝ մի ձեռնով. միւս ձեռնդ ալ նոյն աստիճանին վրայ բեր եւ մարմինդ կախ թող, ոտքերդ աստիճանին վրայէն քաշելով։

Հինգերորդ Կրթւանք

Փորձէ ելնել թեթեւ եւ կարճ ասնդղի վրայ՝ առանց տեղ մի կրթնցնելու. սոս զուգակշռական եւս կրթանք է։ Նախ եւ առաջ շատ զժուար կը թուի. բայց բազում անգամ փորձելէ յետոյ՝ կրնաս պիւրաւ յաջողիլ։

Սակայն խոհեմութեան համար ՚ի սկզբան այս կրթանքն երկու պատի կամ նեղ անցքի մէջ կատարէ. որպէս զի, եթէ զուգակշռութիւնդ կորուսնես, սանդուղն պատին կոթընի եւ զու ալ չիւննաս։

*
**

ՏԱԽՏԱԿԱՄԱՐԶ

Ոտքերուդ եւ ձեռներուդ օգնութեամբ մազլցելով ել տախտակի մի վրայ որ ոչ ուրեք կոթնած լինի. միայն ծռէ տախտակն ուղղահայեաց եւ նորա զուգակշռութիւնը պահէ՝ մարմնոյդ ծանրութեամբ եւեթ։

Այս կրթանքի համար ընտրէ՛ 30 հարիւրորդամեղրի չափ

(*) Տե՛ս Պատկեր Բ. Տարէ, էջ 192

լայնք եւ 5 հարիւրորդամեդրի հաստութիւն ունեցող տախտակ մի:

Սկսելէդ առաջ դիր ձեռներդ տախտակին երկու կողմը, իսկ ոտքերդ միացուր մէջ տեղ: Յետոյ յառաջ քշէ սակաւ մի աջ ձեռնդ, ապա ձախդ, եւ հուսկ ուրեմն ոտքերդ: Քանի որ յառաջանաս՝ համեմատաբար քեզի քաշէ տախտակը, որպէս զի զուգակշռութիւնդ կարենաս պահել, որ կրթանքիս դժուարագոյն մտան է:

Ամէն ոք կարող է այս զանազան կրթանքը կատարել, թէպէտեւ ՚ի սկզբան դժուար երեւին. երբ սովորուի, միանք շատ ձկուն կը լինին, որ առողջութեան վրայ օգտակար ազդեցութիւն կ'ունենայ:

Կայ եւս այլ կրթանք տախտակի վրայ, այս է ուղղահայեաց եւ ամրապէս տնկել տախտակ մի դետինը եւ վրան եղնել մազլցելով:

Պէտք է կորել մարմինը ուսերուն մօտ, եւ ոտքերն զնւղայնպէս զի վերինը ձեռնիդ դծին վրայ լինի:

*

**

ՉՈՒԱՆ

Մարմնամարդի մէջ երկու տեսակ չուան կը գործածուի, ողորկ եւ յանգուցաւոր:

Ողորկ չուանին վրայ ելնելու համար գետնէն կրցածիդ չափ վեր ելիր բազկացդ զօրութեամբ եւ ձեռնիդ իրարու քով դրած. յետոյ ոտքերդ միացուր. կրցածիդ չափ մարմնոյդ մօտեցուր, եւ ինքզինքդ բռնէ՛ ոտքերուդ վրայ յենլով, հոն ուր որ բարձրացար: Յետոյ մի ըստ միտջէ վեր քաշէ լազուկներդ, մարմինդ ալ բնականաբար կը բարձրանայ՝ մինչ սրունքներդ զարձեայ ուղիղ դիրք կ'առնուն. ոտքերդ վերստին մօտեցուր մարմնոյդ՝ որպէս յառաջագոյն: Այս կերպով չուանին վերի ծայրը կը հասնիս:

Վար իջնելու համար ձեռներդ մի ըստ միտջէ վար առ. բայց մարմինդ մի ցնցեր. ապա թէ ոչ բազուկներդ յոյժ կը հոգնին ձեռներդ կ'այոնին կամ կը վերաւորուին:

Հանգուցաւոր չուանին վրայ այս կրթանքի կատարումը առաւել զիւրին է:

ՉՈՒԳԱԳԻՏԱԿ ԵՒ ԹԱԿ

Չուգագնատակը իրարու երկաթէ կարճ գաւազանով մը միացած երկաթեայ զոյգ գնտակէ կը բաղկանայ:

Չուգագնատակը՝ բռնէ գաւազանէն նախ և ին թիւէն սկսէ, եւ հետզհետէ, երբ վարժիս եւ կարող լինիս, Չղբ. Յրդ. եւ այլն թիւերուն եւս ձեռնարկէ: Տղայոց եւ արանց համար զանազան ծանրութեամբ զուգագնտակներ կան:

Այս գործիքով բազում շարժում կը լինի. օրինակի համար զայնս բարցրայտնել մինչեւ ուսերդ. դարձեալ վարիճեցունել, յառաջիցոյս եւ կամ կողմնակի ձգակ. զայնս կարելի եղածին չափ երկար ժամանակ բռնել հորիզոնական դիրքով՝ բազուկներդ ձգտած կամ կտորած:

Մարմինդ ուղիղ բռնէ, սուքերդ իրարու միացուր, բազուկներդ կախ թող ազդրերուդ վրայ՝ իւրաքանչիւր ձեռնիդ մէջ զուգագնտակ մը բռնած, յետոյ բազուկներու շարժումներն ըրէ փոփոխակի, ապա երկուքն ՚ի միասին:

Կտորէ բազուկդ ծիւղ վրայ՝ զուգագնտակը բերելով գօտուոյդ բարձրութեանը, յետոյ տանելով ուսիդ բարձրութեանը. անտի տար հորիզոնական դիրքով՝ բազուկդ կտորած կամ ձգտած. կամ ուղղակի՝ զլիսուդ վերեւ՝ բազուկդ ձգտած: Ապա առ առջի դիրքը, կատարուած շարժումները կրկնելով:

Այս շարժումները ծանր ծանր եւ առանց ցնցման կատարէ, սոցա նպատակն է բազկի մկանքը զօրացնել:

Թալը Պարսկաստանէն բերուած գործիք մ'է, Եւրոպական ընկերութեանց մէջ տակաւին նոր մտած է: Հաստ եւ կոնաձեւ երկաթ կամ փայտէ կը բաղկանայ, մի ծայրը բարակ է եւ կը յանգի բռնի կամ երկաթէ գաւազանի՝ ձեռաց դիւրութիւն ընծաւ յելու համար:

Թակի մարզերու սկսէ երբ զուգագնտակներով բազուկներդ զօրացած լինին:

Այս գործիքին նպատակն է ուսերուն յօդերը ձկուն ընել:

Նախ կատարէ Թակի մարզերը մի բազուկով, յետոյ փոփոխակի միւսով եւ ապա երկու բազկաւ:

Այս շարժումները ձկուն կ'ընեն բազուկներու ուսերու եւ կրծից մկանքը ու կը զօրացնեն ձեռներն ու տաստակը, ասկէ վատ բազուկներն իրարմէ անկախ շարժիլ կը սովորին:

Թակով մարզերու համար, ուղիղ բռնէ մարմինս՝ ոտքերդ իրարու միացուցած. իւրաքանչիւր ձեռնդ թակ մի բռնէ՝ կախ թողած սրունքներուդ քով: Այս դիրքի մէջ ձախ բազուկովը աջ ուսդ տար թակը, կամ աջ բազուկով՝ ձախ ուսդ. ուղղակի վերցուր մինչև գլխոյդ գծին վրայ. յետոյ տար յառաջ կամ կողմնակի՝ հորիզոնական դիրքով, զոր կարելի եղածին չափ երկար ժամանակ բռնելու է:

Կան այլ եւս չարժումներ՝ մասնաւորապէս յօդերը ձկուն ընելու համար. բայց նոքա մեր եղանակէն դուրս են, ուստի ահա նոզուտ կը համարիմք նշանակել զայնս:

*
**

ՁՈՒԳՅԷԷՆՈՒԿԱՆ ԳԱՒԱԶԱՆՆԵՐ

Ձուղահեռական գաւազանները կը բաղկանան երկու փայտեայ գաւազաններէ՝ որք բուներու վրայ զրուած կը լինին միւս եւնոյն գծի վրայ, իրարմէ այնքան հեռի եւ գետնէն այնքան բարձր զի մարզողն կարողանայ ձեռները դուրսբխամբ կրթնցունել նոցա վրայ եւ բազկացը վրայ յենլով վեր ելնել: Այս մարզերը չափաւոր կերպով կատարելու է. նոցա նպատակն է բազկաց եւ լանջաց ոյժն յաւելուլ:

Առաջին Կրթանք

Դիր ձեռներդ գաւազաններուն վրայ. ըթամատերդ ներսի կողմը դարձուցած եւ մատերդ միացուցած արտաքին կողմին վրայ, ոտքերդ եւս լաւ միացուր իրարու՝ գետնին վրայ: Յանժամ ուժով կրթնէ՝ ձեռներուդ վրայ եւ վեր ել՝ ոտքերուդ գետնէն կտրուած պահուն սակաւիկ մի վեր ոստնլով:

Երբ վեր ելնես, բազուկներուդ վրայ ուժով կրթնելով կեցիր՝ մարմինդ ուղիղ եւ ոտքերուդ ծայրն ՚ի վայր դարձած. այս դիրքին մէջ կեցիր որչափ ժամանակ որ կրնաս, բայց առանց շատ յոգնելու:

Շարայարեյի

ՅՈՎԷ. Վ. ԱՃԷՄԵԱՆ

Handwritten text in Arabic script, likely a title or header section.

Handwritten text in Arabic script, possibly a list or a section of a letter.

Handwritten text in Arabic script, continuing the content.

Handwritten text in Arabic script, continuing the content.

Handwritten text in Arabic script, continuing the content.

Handwritten text in Arabic script, continuing the content.

Handwritten text in Arabic script, likely a closing or signature.

حضرتلرینی باکمال عافیت و اقبال الی آخر العصار و الدوران اریکه
پیرای شوکت و شان و امور مهم سلطنت سنیه لرینه موقفیت کامله
و مظهرت صمدانیه عنایت و احسان بیورسون دعای واجب الاداسنی
عرض عتبه پروردگار ایلر

«مزداد ایلیه یزدان عمر و ایامک ای شهنشاه جهان»
«جمله صادق قولارک روز و شب بویله اولیور دعاخوان»
«سایه کده در اولدی بتون ملک و ملت معمور و آبادان»
«بادکر صاحب امتیازی سزادرا یته فدای جان»

ارمنی قولک بطریقحانه سی کاتبارندن
بادکر رساله موقوته سی صاحب امتیاز
و مدیر مسئولی
شهریان اوسپ قوللری

وسماویہ دن معصون بیورسون ہر قننی جہتہ بر حریق ویاخود
سائر بر فلاکت طبعیہ ظہورہ کلدیکنده همان معناً و مادۃ لطف و معاً۔
ونت ملکداریلرینی بیدریغ بیوردرق فلکزده کانک امرتسلی واسترا۔
حتلرینہ ہمت بیورمقصدہ اولوب دکل بو عبد عاجز لری ملیونلر
تشکیل ایدن تبعہ وزیر دستانی آیری آیری ہر بر اثار محاسن دنار
خسر وانلری ایچون خامہران اولسہ لر لایقیلہ وتمامیلہ ذکر و تعدادہ
مقدر دکدر لر۔

اشته ای پادشاہ و شہنشاہ جهان! بر یدرک اولادینہ اولان دقت
واہتمامندن زیادہ قایریلوب نیجہ نیجہ الطاف و اشفاق شامۃ الافاق
ملکداریلرینی اوزر لرندن آکسیک ایلمیان بویلہ بر پادشاہ نادر الامثالہ
مالک اولان بتون تبعہ وزیر دستانک قوللری بوکون سرشک شادی
ومسار دوکدرک جلوس میامن مانوس شہریاریلرینک اون التیجی
دورہ سنویسنی تبریکلہ عرض عبودیت ایدیورلر

بوکرہ مساعدۃ معارفیاریۃ شاہانہ لریلہ تحت ادارہ و مسؤولیت
کمترانہ مدہ نشر اولتمقدہ اولان و تاریخ و علوم و فنون و ادبیاتدن
باحث و جملہ اثار حکمت دنار ملوکانہ لرینی مورخ اولان بادکر
رسالہ موقوتہ سی دخی جلوس میمنت مانوس ہمایونلرینی باکمال
حرمت و تواضع تبریک و عرض عبودیت بیغایہ اجتسار و همان
جناب رب مستعان منبع لطف و ہمہ و سبب سعادت اقوام و ام اولان
شوکتلو پادشاہز پادشاہ تبعہ پرور و شہنشاہ مرحم کستر سلطان
سلطان السلاطین جهان «سلطان عبدالحمید خان ثانی» اقدمز

چفتدکله و مزرعله احدات بیوردقلری کچی اهل زراعنک اسباب
تعیشلرینی تأسیس بیوردقلری زراعت بانکه سی واسطه سیله تأمین
وامور مالیه بی برطریق و مسالک سلیم تحتنه وضع ایله واردات خزینته
سلطنتلرینی تزید و تکثیر و ممالک محروسه المسالک شاهانه لرینک هر
طرفنده مکتبلر کشاریله مساوی نظرله باقدینی اسلام و خرسیتیان
قوللرینک اولادلرینی انوار فنون و معارفله تنویر و صوکه دفعه دخی
دلسز و صاغیر اولاد فقرانک نعمت معارفدن محروم قالماملری ایچون
بر مکتب جدید تأسیس و برطاقم عجزه و دیکنجیلرک زقاق اورته لرته
یوز اوسته قالماملری ایچون بونلره بر دارالجزه انشاسیله هرملت
و مذهب فقراسنک بلا فرق قبول اولمسنی امر و فرمان وهیچ بر
ممالک اجنبیه ده اولمدینی حالده زیر جناح مستلزم الفلاح سلطنت
شهنشاهی لرنده آسوده نشین امن و رفاه اولان خرسیتیان تبعه سی
قوللرینک عقائد دینییه و مذهبییه لرینک سربستی^۱ اجراسنی فرمان و بوبانده
لطفاً و مرحمتاً هر برینه امتیازات مخصوصه عنایت بیورمشلر و روم
ایلی تیمور یولنی اوروبا تیمور یوللرینه ربط و الصاق و اناطولی قطعه
سنک مختلف نقطه لرینه تیمور یوللر فرشی و جنود ظفر نمود ملوکانه
لرینی اسلحه و تنسیقات جدیده ایله تحکیم و پایتختک هر بر نقطه سنده
درقوس صوبی اجراسیله صوسزلق بلیه سنک اوکی النسی و الحاصل
عصرلره محتاج اولوب اون الی سنه ظرفنده استحصال بیوردقلری
شو ترقیات عالیه و فیوضات مکمله بی اجنبی اوراق حوادثی دخی مدح
و ثنا ایتمکده درلر.

جناب خدا ممالک محروسه المسالک شاهانه لرینی آفات ارضیه

وزیر دستان تعریفه فردو حیدک مقتدر اوله مدینی بر مسرت و اشتیاق
شدیده علی الصباح فوجاً فوج جوامع و کلیسا و عبادتخانه لره شتابان
اوله رق جالس اورنک خلافت اولدقلری اول روز مسعدت بروزه
دن برو لیل و نهارینی و بتون خواب و راحتنی یالکز و انجق تبعه وزیر
دستانی قوللرینک استکمال اسباب استراحت و استحصال رفاه و سعادت
حالی رینه حصر و تخصیص ایلمش اولان فرشته صفت پادشاهمزه تمانی
ایام عمر و اقبال و شرف و اجلال ملوکانه لری چون بورجلی اولدقلری
دعای واجب الادایی جناب افریننده یه عرض و تقدیم ایلدکن صکره
ابوین ایله اولاد یکدیگر لرینی در آغوش و احبا و تعلقات دخی بربره
ینک لارینی طوته رق عن صمیم البال تبریک و اظهار شادی و مسار
و تجدید اخلاص و محبت ایلرلر

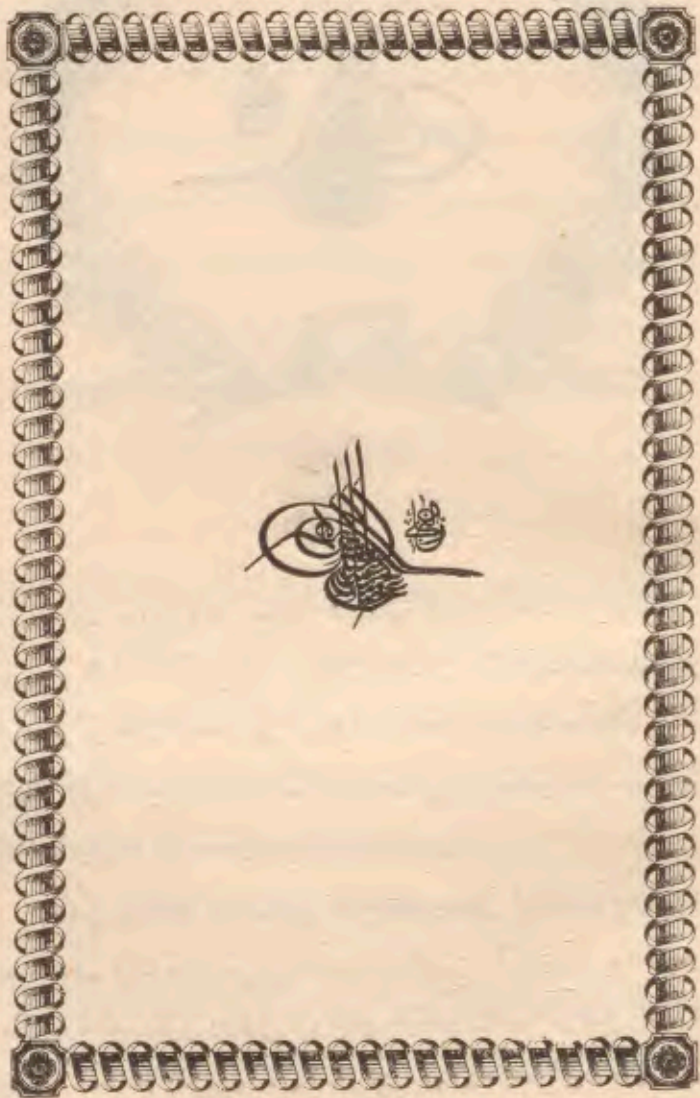
سلطانمیز «سلطان عبدالحمید خان ثانی» اقدمز عقل حکمت قدرت
نصف عدالت مرحمت فضیلت سطوت عظمت و الحاصل بشریتده
ممکن کافه اوصاف و خصائل ممدوحه مطلوبه و فضائل مرغوبه ایله
متصف بر حکمدار ذیشان اولوب زمام سلطنتی دست حکمت پیوست
ملوکانه لرینه آلدقلری دقیقه دن اعتباراً و دیعه باری اولان سلطنت
معظمه لرینک همان اعمار و اصلاحنه تشبث بیورمشلردر.

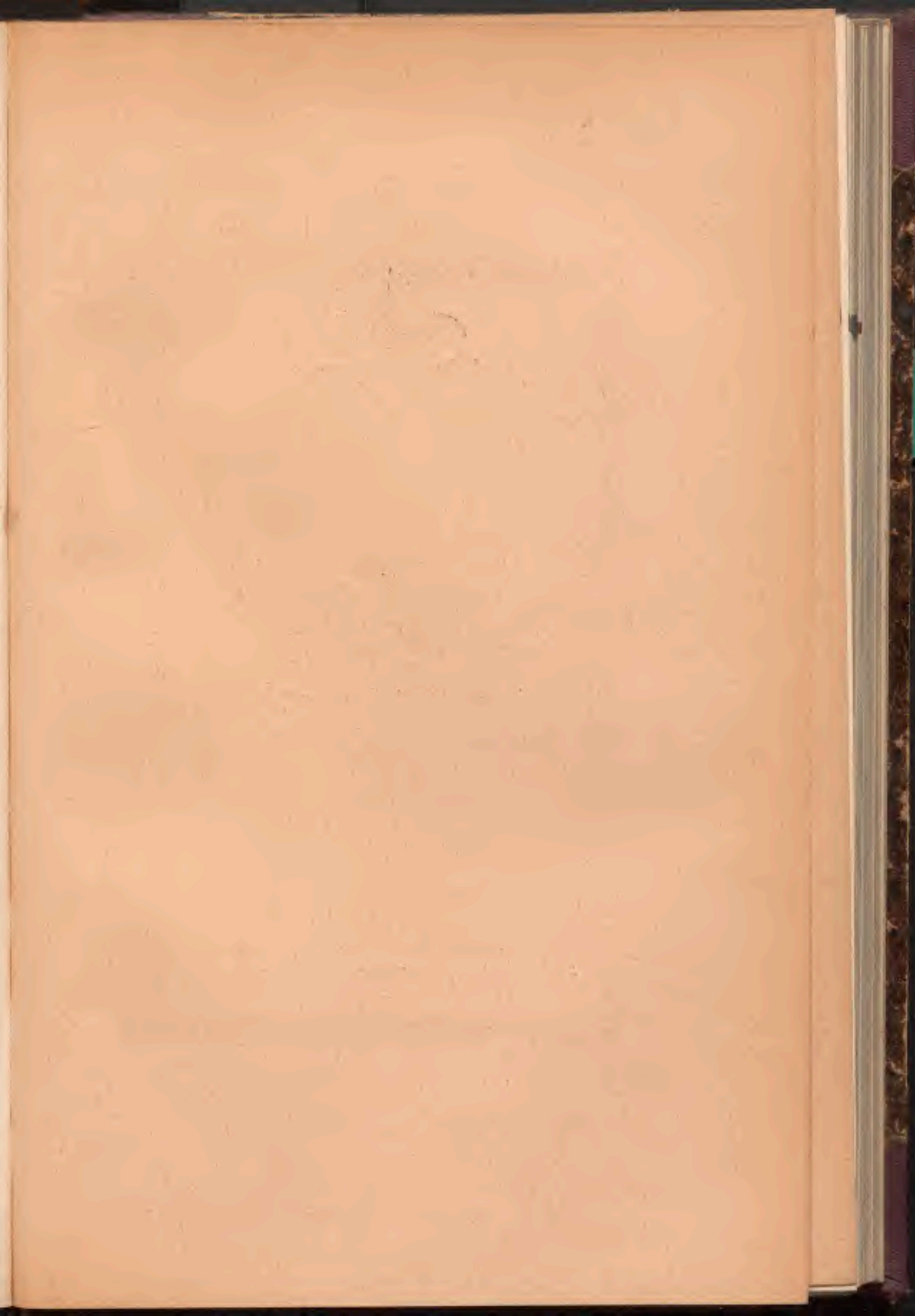
شویله که محاکم عدلیه و شرعیه یه بر طاقم اقسام و شعوبات و فقرات
ضم و علاوه سیله تبعه سی قوللرینک حقوقی تصریح و تأمین و محافظه
و امور نافعه حقیقه ایسه هر طرفده مجدداً شوسه یوللری انشا
و کویلی فقرانک احتیاجات یومیه لرینی تدارک ایده بیلملری ایچون متعدد

جناب حق و فیاض مطلق ذات شوکتسمات حضرت ملوکانه لریخی
 الی یوم القیامه اریکه پیرای شوکت و شان و وجود مقدسیت نمود
 همایون لریخی کمال تندرستی و عافیت و کافئه مقاصد و آمال حکمت
 اشتمال کبئی ستانیرینه موفقیته کامله احسان و خاندان عظمت عنوان
 پادشاهی لریینه ایام مسعوده عنایت بیورسون

عثمانلی نام مفتخرت اتسامنی طاشیمقله مفتخر اولان قوم عثمانیه نیک
 اک اشرف واک مقدس واک معزز برکونی واریسه بوده بتون
 عثمانلی لریک یدرشفیق و رقیقی شوکتلو عظمتلو و کمال مرحمتلو پادشاهمز
 پادشاه اسکندر توآن و سلطان السلاطین جهان « عبدالحمید خان ثانی »
 افتدمنز حضرت لری نیک جلوس میامن مانوس همایون لری نیک اون التتجی
 دوره سنویسته مصادف اولان بوکونکی یوم مسعود اولوب کافئه تبعه

بازگردد
رسالة الموقوتين

معرف نظارت جلیله سنک رخصتیه طبع اولمشدر